

## OBRAZ

## I

Vratar je razjarjen in rdeč v obraz vpil, naj ne zastavljajo prostora. V motno rdečem žaru večernega sonca se je njegova postava čudno odražala ob ograji. Ozračje je smrdelo po težkem čadu lokomotiv in strojnega olja. Bela hropeča sopara je ostro sikala iz lokomotive, ki je stala nekaj metrov od ograje. Veter je podmolklo od časa do časa pehal dušeci dim na hodnik in gručo ljudi, ki se je nabirala ob klopi pri izhodu. Vse ozračje se je zdelo nerazumljivo razdraženo in težko; pripravljalo se je k nevihti. Kakor nevidna reka je šumelo glasno klicanje potnikov, ki so begali po hodniku.

»Tak ne zastavljajte vrat! Prostor, prostor! V kraj, odmaknite se v stran!« je vpil vratar, vihtel rdečo cunjo ter pehal radovedneže s tira. Ljudje so se za hip vdali, toda novi so prostor spet zastavili, stopali spet na tir, stegovali vratove in vpraševali, kaj je.

V jedru množice pri klopi ob zidu se je bela otroška čepica vsak hip poganjala v stran in kvišku, kakor bi jo nosili morski valovi. Od časa do časa je živo zardela v večernem soju, pa se spet skrila žarkom. Ta čepica je tičala na glavi dvanajstletne deklice, ki je divje mahala z rokami, kakor hitro so se je hotele dotekniti debele mesnate roke velikega možakarja. Ta je rdel od jeze in zadrege in si ni vedel pomagati. V očeh se mu je belila besnost in razdraženost.

Rudar Andrej Bračun se je vračal domov. S svojo dvanajstletno hčerko Metko. Odpravili so ga iz Vestfalije v domovno občino. Invalid je postal; v rudniku ga je bilo zasulo, odtrgalo obe nogi in roko ter pokvarilo desno oko. Zdaj so ga poslali domov. Kar je stvar še bolj zapletalo, je bila njegova hčerka. Metka je bila nezakonska in pristojala v domovinsko občino po materi. Po njo je prišel veliki možakar, občinski sluga Koleča, ki je stegal svoje roke po otroku. Bračun in deklica sta vsa zbegana in zmedena gledala okoli sebe, kakor bi ne mogla razumeti. Ločiti bi se morala. Temu se je Metka uprla. Ko ji je bil oče že segel v roko, je zagnala divji krik, da so drli ljudje skupaj.

Prav tisti hip sta stopila na hodnik hotelir, veleposestnik in lesni trgovec Resnik in njegova sedemnajstletna hčerka Lina. Deklica je nosila v roki majhen kovčeg in trdo tiščala ustne, oče je umerjeno prestavljal palico in vlekel napol dogorelo cigaro. Hotela sta že mimo gruče, ko se je razlegel obupni otročji krik. Morda je vtis povečal še hreščeči glas lokomotive, ki je tisti hip pretresel večerno motnjavo. Lina je zadržala korak.

»Kaj je to?« je naglo vprašala sivega popotnika, ki je z ženo stal na hodniku.

»Prav čudna zadeva!« je dejal.

»Izseljenec!« je rekla žena.

»To ni nič čudnega!« se je nasmejal Resnik.

»Otroka mu hočejo vzeti!«

Spet se je slišal obupni klic deklice. Resnik se je vzpel na prste in videl, kako se oklepa dvoje ročic neobritega, v borne cape oblečenega moža, ki se je hromo in ubogo majal ob klopi ter z levico tiščal otroka k sebi. Videlo se je, da deklici nekaj prigovarja, toda deklica je stresala z glavo, udarjala z nogo proti velikemu možakarju ter z grozo in solzami v očeh hitela nekaj odgovarjati.

»Vzeti?« se je začudil Resnik.

»Da, vzeti!« je potrdila ženska.

»Ali ni njegov?« je vprašala Lina.

»Njegov! O seveda! Prav samo njegov!«

»To pa je krivično!« se je zagnala Lina v gnečo. »Kaj takšnega vendar ne smejo pustiti!«

»Potem mu ga ne morejo vzeti!« je potegnil Resnik cigaro.

»Eh, po zakonu ni njegov. Saj veste, kako žive ljudje tam zunaj!« je razlagal popotnik. »Žive in žive, potem pa pride revščina in edinščina. Še dobro, da je vroče in da ni mraz. Po zimi bi bila ta siromaščina še večja!«

In si je brisal v modro ruto rdeči zaliti vrat.

»Žive, žive, in ko pride revščina, pa domov. Saj itak veste, vsak v svojo domačo občino!«

Iz gruč je Resnik spet slišal obupni krik otroka in debeli grozeči glas onega možakarja.

»Tak dajta vendar! Konec komedije! Vlak bo takoj odšel! Ali naj zaradi vaju čakam tu do jutri! Kaj morem za to? Če mi župan reče: Pojdi, Koleša, pojdi po otroka! moram iti ponj!« se je opravičujevaje se obrnil k ljudem. »Ali mislite, da je to prijetno? Saj sam vem, sam imam otroke, toda če mi naroči! Kdo je vedel, kakšen posel bo to!«

Otrl si je pot z obraza; mišice so mu drgetale od prikritega srda in besne nejevolje.

»Prav nič prijetno ni! Če je tako odločeno in ukazano, je ukazano!«

In je spet stegnil roko po otroku.

Tisti čas se je bila Lina pririla bliže. Dvoje sinjih otročjih oči se je v obupu in grozi kakor dva preganjana golobčka uprlo vanjo. Ta preplašeni, rešitve iskajoči pogled ji je šel skozi dušo. Samo za hip se je zalesketala solza v teh sinjih, nerazumljivo spoznanje razodevajočih očeh. Oklepala se je tesno razcapanca okoli vratu in prosila.

»Gospodična, gospodična, usmilite se, varujte me!«

Lino je ta klic na pomaganje nenavadno in skrivnostno pretresel, stopila je naglo bliže in vprašala s trepetajočim glasom:

»Kaj je to?«

»Z menoj noče!« se je nehote opravičeval Koleča. »Z menoj noče, meni pa se mudi na vlak!

»Tega ne razumem!« se je otreslo dekle. »Ali ni to njen oče?«

»Seveda je, pravi oče je!«

»Kakšni pa ste potem ljudje?« se je razgrevala Lina, ki je strmela v zaupljive otročje oči. Deklica se je skrivala za očetom, ta ji je z levico gladil drobno ročico.

»I, kakšni? Kdo se bo vmešaval? Tu je zakon in oblast!«

»Kakšna oblast? Prav imate, gospodična! Kdo ima pravico, vzeti otroku očeta in očeta otroku?« se je oglasil nekdo. »Po zakonu! Kakšnem zakonu? Vrag vzemi takšne zakone!«

»Stran s tira!« je vpil vratar, »stran s tira! Vstopite, da vas vlak ne povozi in ne ostanete tu! Kdor se bo odpeljal, naj vstopi!« je tiščal množico k ograji.

»Jaz vendar ne morem zamuditi vlaka!« se je jezil Koleča in se prestopical na mestu, kakor bi tlačil repo. »Kdaj pa pridem domov z drugim vlakom! In še v tem neurju in po noči! Dajta vendar!«

S silo je pograbil deklico ter jo odtrgal od očeta. Hromi človek se je v sunku opotekel, da se je komaj obdržal na nogah. V vdano smehljajočem se licu se je zarezala ostra bolečina. Kakor nebogljen otrok se je majal na mestu in jecljal nerazumljive besede.

»Gospodična, gospodična, branite me!« je deklica spet stegnila roke proti Lini.

»Da, da, Bog se usmili!« je vzdihnil hromec.

»Saj boš lahko obiskala očeta!« se je domislil Koleča. »On bo prišel k tebi, ti boš lahko šla k njemu. Toda zdaj morava k nam!«

Privzdignil jo je ter iskal izhoda iz množice.

»Pustite me!«

»Tak daj no!« se je otresel Koleča in že se mu je v prvi jezi dvignila roka, da bi udaril. »Ali me ni opraskala do krvi?« je potegnil z roko po licu. Prebledelo lice mu je res krvavelo. Ves osramočen je s pogledom preletel množico in videl škodoželjno smehljajoče se obraze.

»Nič ne morem za to,« je dejal. »Če mi je župan naročil, jo moram prevzeti in privedi domov! Drugič naj pojde sam!« si je brisal lice.

Lino je prevzemalo nepopisno ogorčenje. Zvenelo ji je v ušesih, kakor da vse brni v nji. Pusti kolodvorski duh po umazanosti, sajah, sopari in potu ljudi ji je jemal zavest. Vse stvari so zadobile vijoličasti soj ter se začele gibati v poskakujočih kretnjah. Kri ji je bila v sencih. Vedno bolj in bolj je rastlo v njenem srcu nepoznano usmiljenje. Prav tisti hip so začele padati debele kaplje, ki so ji s svojimi udarci na pločevino bičali živce, da je od razboljenega srda vse trepetalo v njej. Videla je pred seboj dvojje plahih ročic

in golobjesinje zaupljive oči, ki so jo prosile pomoči. Nekaj jo je gnalo, da bi stopila naprej in se zapodila debelemu možakarju v obraz, vendar ni mogla napraviti koraka. Stala je nepremična; nepopisna teža ji je legla v noge in ni vedela kaj bi.

»Vstopite, kdor se odpelje!« je spet ponovil vratar.

»Ne morem pomagati!« se je hipno odločil Koleča. »Zadnji čas je!«

Stegnil je spet svoje mesnate, ščetinaste roke ter prijel dekletce z levico za obe roki, z desnico si jo je dvignil k sebi.

»Pustite me, pustite me! Očka, očka!«

»Če mora biti!« je skomizgnil bolj zase star možakar v gneči.

»Če mora biti! Kaj pa hočemo, če mora tako biti!«

Invalid pa se je nasmihal v nejasni zadregi in brezmočju s svojim sivim upadlim licem, majal se na hromih nogah ter si brisal z levico zdravo levo oko.

»Nič ne maraj! Saj bom prišel za teboj!«

»Nič, nič!« je otepalo dekletce ter se treslo od pridržanega joka in neznane groze. »Ne grem od tebe, ne grem od očka. Usmilite se, jaz ne grem od očka! Gospodična, usmilite se, branite me!«

Še preden se je mogla Lina prav zavedeti, se je deklica zavihtela Koleči v naročju kakor veverica. Ker ji je tiščal obe roki, da ni mogla z njimi ganiti, se je z besnim krikom zagnala ter kakor stekel pes zasadila zobe v njegov vrat.

Koleča se je zavrtel od bolečine in presenečenja, spustil je sunkoma otroka na tla ter zamahnil s svojo težko roko po njem.

»Očka!« je kriknila ter se sesedla na tir.

Kaplje so padale že gosteje, veter je divje zaganjal dim na kolodvor in ljudje so kašljali v smrdeči sopari. Toda za hip je nastala smrtna tišina, slišalo se je samo rezko čvrčanje in sikanje pare iz lokomotive in drobno šumenje kapelj po strehi.

Invalid je dvignil zdravo levico in začel obupno klicati na pomoč. Bedno se je gugal na bolnih nogah in vpil:

»Otroka mi bo ubil, otroka mi bo ubil!«

Ljudje so se spet zgrnili okoli punčke, ki je ležala na tiru, in na oknih za odhod pripravljenega vlaka se je tiščala glava pri glavi.

Lina je planila k otroku. Kot bi neznana moč udarila vanjo in ji razvezala ude. Roke so se ji tresle od krute bolečine, ko je dvignila punčko. Neznani očitek, da se ni prej usmilila deklice, ki jo je prosila varstva, jo je nenadoma zbodel v dušo. Hipoma je zaživela v njej topla, usmiljenja polna sila, ki ji je jemala zavest in razsodnost. Kot bi bila izdala neznano sestrico, ji je bilo pri srcu. Kri ji je plala v divjem vzgonu, da so se ji oči svetile liki razjarjeni tigrici.

»Vode, hitro vode!« je velevala rezko ter hitela z deklico k vodu. Položila jo je na klop, zmočila naglo robec ter ji močila čelo.

V Kolečo pa so se zaganjali ogorčeni ljudje. Tiščal si je z roko rano na vratu, kjer mu je deklica posnela kožo, da mu je rahel curek krvi polzel za srajco.

»Zverina!« je kričala vanj debela ženska. »Zverina, ali se otrok ubija!« In je vihtela proti njemu svoje zalite pesti.

»Če me je ugriznila! To bi videli, če bi bila Vas tako ugriznila!« je iskal robec Koleča, da si ga pritisne na rano. Obraz mu je rdel od zadrege in besnosti. »Kakor polh je ugriznila. Tu pogledjte!« je pokazal krvavi robec. »Ves bom krvav!«

»Da, ves je krvav!« je dejal sivi popotnik. »Res, ugriznila ga je!«

»Ali naj jo zato ubije, rabelj brezsrčni?« se je gnala ženska.

»Če ga je ugriznila!« se je otepal meščan. »Ni prav, da je udaril! Toda, če ga je ugriznila! Braniti se pa le mora! Kdo se pusti gristi? Ali bi se vi pustili gristi?« je puhnil debeli meščanki v lice.

»Otroci se ne ubijajo, otroci se ne ubijajo!« je kričala ženska.

Množica se je okoli Koleča začela hrupno prepirati, vlak je tisti hip zažvižgal in začel počasi lesti s postaje.

»Še jaz, še jaz!« se je hotela zagnati razjarjena debela ženska nanj, toda vratar jo je pridržal. Ženska se je zavrtela in padla na prtljažni voziček, ki je stal ob kraju.

## II

**T**rgovec Resnik ni ljubil ne hrušča ne množice. Tudi se mu stvar ni zdelo zanimiva. Moj Bog, izseljenec! Koliko jih je bilo in koliko jih še bo. Svet je čudna naprava. Življenje meče ljudi po njem kakor nevihta javorjevo seme. Kdo se je že kdaj zanimal za javorjevo seme, kam ga zavrti veter? In Resnik je že mnogo videl in preizkusil na tem svetu.

Stopil je mimo k trafiki in dejal sam pri sebi: »In nazadnje še nič ne veš, v kakšno zadrego prideš. V takšni gneči se ti kaj pritakne, pa ne veš ne odkod ne kako. Namáh imaš sitnosti. To pririvanje je prav primerno za tatove!« To je bila njegova stalna misel. Kamor je šel, se je vedno od časa do časa prijemal za žep. »In največ jih je na kolodvorih.«

Izbiral je cigare preudarno in vešče, kot bi šlo za premoženje, vidno je užival, ko jih je objemal s pogledom ter jih polagoma vtikal v tobačnico.

Toda naraščajoči hrup je opozoril nase tudi blede prodajalko.

»Moj Bog, kaj se je zgodilo?« se je stegnila skozi lino.

»Povozilo je otroka!« je zavpila suha gospodična ter hitela bliže.

»E, nič ni povozilo,« je menil star železničar. »Kako naj povози, saj zdaj ni nič vozilo mimo!«

Hrup množice se je tudi Resniku zdel nenavaden. Kakor da mu je zledenela kri v žilah! Na lastne oči ni verjel. Videl je svojo hčer, kako je vsa iz sebe in razburjena nesla na rokah onesveščeno deklico, ki so ji roke visele mrtve ob strani. Da, videl je, da je Lina otroka položila na klop in ga začela močiti z robcem.

»Spet ena njenih!« je zagodrnjal, ko se je prav zavedel. »Presneto dekle! V vsako reč se vtakne!« Videl je, kako se je Bračun sunkoma poganjal k otroku, kakor bi se pogrezal v močvirje. Ta hoja je bila svojstvena. Najprej je zagibal z rameni, nato je sunek podprl s palico v levici, potisnil levo nogo naprej ter podrsnil desno za njo.

»Ali je to Vaš otrok?« je vprašal Resnik.

Mož se je ustavil, kakor da bi se bil prestrašil vprašanja. Vsa prejšnja bolečina in strah sta izginila z lica, pomežiknil je z levim očesom, pomislil za hip, kakor da lovi misli in nato potrdil z glavo.

»Da, moj!«

»In kaj je?« je vprašal Resnik.

»Ponjo je prišel. Da, ponjo!«

»In zakaj?« je vlekel Resnik cigaro, kajti od moža se je razširjal oster duh po odprtih ranah in prepotenem perilu.

»Dovolite, v rudniku me je zasulo in —«

»Že prav. Vidim,« je dejal Resnik, »vidim«.

»Da, vidite!« se je bolno nasmihal. Ta njegov smehljaj je bil značilen po svoji ponižni uslužnosti in trpkosti. »Zdaj moram v domovinsko občino. V tem dežju. In otrok tudi. Ne vem, udarili so ga ali kaj. Ne puste je z menoj. Če bi naju pustili, bi vsaj beračila skupaj. In brez stroškov za občino!«

Spet se je pognal za korak naprej.

»Kdor bi naju videl, bi nama kaj dal. Nisem mislil, da bom kdaj beračil. Tako pa, kar je, je.«

»Ničesar prav ne razumem!« se je umikal Resnik, ki mu je ostri duh neprijetno udarjal v nos. »In ona je moja hčerka. Zelo jo bom pogrešal. Kaj pogrešal? Saj ne morem živeti brez nje. Kdo mi bo zapenjal vse to jermenje na protezah. Vidite, to zamotano jermenje!«

Bračun je vlekel hlače kvišku in Resnik je ves v zadregi videl kovinasti ustroj umetne noge na levici.

»Ona vse to zna in ima potrpljenje. Ona mora v svojo domovinsko občino. Po materi. In jaz v svojo.«

»Kako to?« se je zanimal Resnik, ki mu je pogovor postal že neprijeten.

»Kako, čisto preprosto. Z materjo nisva bila poročena!«

»Zdaj razumem!« je dejal Resnik.

Okoli njiju se je zbrala že gruča radovednežev, da se je Resnik nejevoljno umikal.

»In mati je umrla?« so vpraševali ljudje.

»O, mislim, da ne!« se je nasmehnil. »Pravijo, da se je bogato poročila. O, saj je bila tudi lepa. Pisala nama je, da bo ujela bogato mrcino. Da, mrcino! je dejala in naj ji ne kvariva bodočnosti! Saj res. Kaj naj bi z menoj? Trije reveži bi bili zdaj. Tako je vsaj njej dobro!«

»Zver!« je dejal Resnik in se sam presenetil s tem izbruhom nenadnega čuvstva. Da, to ga je pogrelo. »Kje pa je? Saj bi se našla!«

»Rekli so, da bodo iskali in da iščejo. Jaz bi najrajši videl, da je ne najdejo in da ostaneva skupaj. Zdaj morava vsak v svojo občino. Nič ne maram, da bi se izvedelo, da ima otroka. Bog ve kaj bi se zgodilo z njo. Ni vsak mož enak. Morda bi jo še zapodil! Da, kar zapodil, potem bomo kar trije reveži. Na skrivaj bi že rad pisal in ji povedal radi otroka. Veste, Metka misli, da ji je mati umrla!«

Bračun je dvigal levico k zdravemu očesu, kakor bi si hotel senčiti pogled, in debela solza mu je polzela po licu.

»Že prav, že prav!« je mencal Resnik, ki se mu je pogovor že zdel predolg in ni vedel, kako bi se poslovil. Segel je v žep in iskal drobiža. »Nate, otroku za žemljo. Že prav, že prav!« je umaknil roko, ko ga je hotel prijeti zanj.

Resnik je za hip bil zmeden. Kar mu je povedal Bračun, ga je prevzelo.

»Zver, zver!« je sikal sam pri sebi. »Ostudna zver. Ta bo še moža umorila!« Da, bil je prepričan, da bo ženska, ki je zapustila otroka, še moža umorila. Iztrgal se je iz množice in napravil nekaj korakov po hodniku, kakor da lovi sapo. Piš je gnal kaplje čez ograjo in pločevina na strehi je zamolklo udarjala.

Bračun pa je stal sredi gneče in se gugal na svojih umetnih nogah.

»Da, otrok misli, da je umrla. Celo molil sem z njo za njen dušni pokoj. Mislil sem si, da je prav, če veruje, da je umrla. Lahko sva se lepo in pobožno spominjala. Tudi tega bo zdaj konec!« so mu drhteले ustne. »Ona gre v svojo domovinsko občino in jaz v svojo. Ona pa ne mara. Kdo ti bo zavezoval jermenje, če mene ne bo! Pogledajte te jermenje!« In je spet dvigal hlače in kazal umetno nogo. »In me tudi umije. Prav lepo umije. Vzame vodo in brisačo in milo. Očka, zdaj še z milom! Takšen ne moreš okoli.« O, to je dobra punčka!«

Bračun se je lovil s palico ter se poizkušal spet pomakniti naprej.

»Toda, to ni prav, radi otroka ni prav, da ne iščete matere!« je dejal nekdo.

»Ali kaj pridobi? Nič. Zdaj se je lepo spominjava. Da, včasi zvečer sva vzela njeno sliko in sanjala. Da, prav sanjala. Šla sva čez hribček, sedla na klopico v parku in gledala oblake. In je rekla, da morava zatisniti oči. Oba. In sanjati. V svetlih kolobarjih. In sva takoj videla njen obraz. Tako sva se temu privadila, da takoj vidiva njen obraz...«

Mož je zatisnil oči in se nasmehnil.

»Zdaj jo že vidim. Vidim svetle kolobarje in v njih njen obraz!«

»Grozno!« se je stresla ženska v rdeči ruti.

»O, nič grozno. To je bilo lepo, zdaj bo hudo. Metka mora od mene in še beračiti ne bova mogla skupaj. Saj ne bi beračila, samo

skupaj bi bila in sanjala. Šla bi tako po polju med žitom in travo. In potrebujem jo. Glejte, sam se ne morem odkriti. 'Odkrij se!' pravi Metka, 'odkrij se, zdaj gre mimo gospod!' Kdorkoli že. In Metka mi prime palico in se odkrijem. Zmerom mi kdo kaj vrže v klobuk. Tam sva bila znana. 'To je Metka!' so dejali ljudje. Kdo mi bo zdaj odvzel palico, če jo vzamejo? Da, kdo naj mi zdaj odvzame palico in mi pove, da prihaja gospod?«

Bračun se je zamislil.

»Ne, ne, saj to ne more biti! Če pa ne morem drugače pozdraviti! Če bi bila skupaj, bi lahko beračila, tako pa sam Bog se usmili. Prav res ne morem drugače pozdraviti!«

»Beračenje otroka pokvari. Ali bi rad imel pokvarjeno hčerko?« se je vtaknila vmes suha gospodična.

»Drugače ne moreva ostati skupaj. Saj bo z menoj. Kako naj se pokvari, če bo z menoj? Ali je mogoče, da bi se pokvarila, če me vodi in odvzema palico in pove, če moram koga pozdraviti?« se je obrnil do Resnika, ki je postal že ves nemiren ter se vrnil, da pokliče hčer.

»No, no, že dobro!« je zamahnil Resnik z roko, ker ni vprašanja niti poslušal niti razumel. Bil je zelo nestrpen, ker bi moral njegov vlak vsak čas priti. »Lina, poslušaj, na vlak bo treba!«

Lina je bila med tem Metko spravila k zavesti. Deklica je trudno sedela na klopi in začudeno zrla okoli sebe. Po glavi ji je še šumelo od udarca. Opazila je, da se ji je obleka zamazala pri padcu in hitela je brisati madeže z golo roko.

»Nikar, vsa se boš umazala!« ji je prigovarjala Lina. »Počakaj, da jo posušiva!«

Ko je Lina tako od blizu gledala deklico, ji je šla nenavadna misel po glavi. Ta obraz se ji je zdel čudno podoben nekomu njenih znancev. Naglo je preletela vrsto lic, ki jih je srečavala čez dan in je skoraj omahnila od bodljaja, ki ga je čutila v srcu. »To je vendar ona! Da, to je njena hči! Kakor izrezana ji je. Te njene sinje oči! Sam Bog me je poslal. Da, sam Bog me je poslal!«

Strmela je zamišljeno deklici v lice in v njeni duši se je porajal nenavaden sklep.

»Za posredovalko me je Bog postavil!« ji je šlo skozi možgane. »To je vendar ona, kakor diha in živi! Zdaj je vse jasno! Da, zdaj bo vse jasno!«

Tako zamišljena je bila v te svoje misli, da ni slišala očeta.

»Lina, vlak bo skoraj tu!« je ponovil Resnik. »Saj daje že znamenje!«

»Jaz ne pojdem nikamor!« je dejala Lina in odločen sklep je zvenel iz njenih besedi. »Zdaj ne morem pustiti Metke. Prijateljici sva postali. In nocoj nima kje spati. Sploh nima kje spati! Ali naj jo odpeljejo v tiste divje hribe? Z menoj pojde!«

»Kam?« se je zamajal Resnik, kakor da je treščilo vanj.

»Z menoj. Vsaj nocoj! Vsaj nocoj, če ne več. Veš, papa, to je kakor pribito. Prav lahko bi ji prepustila tudi eno svojih sob, če —«

»Ali si znorela?« je ježno stopil naprej. »Pomisli, kaj bo rekla mati? Da, kaj bo rekla ona?«

»Saj ni moja mati!« mu je pritajeno odgovorila. »Svoje sobe imam in —«

V njenih besedah je bila ostra grožnja.

»Veš, papa, pusti mi to veselje«, je popravljala, ko je videla njegov presenečeni obraz. »Saj veš, ti si rekel, da mi boš pustil nedolžno veselje. Jaz čutim, da ne smem pustiti Metke same, brez pomoči! Meni pravi nekaj tu notri. Otrok potrebuje pomoči in jaz ji moram biti prijateljica. Hočem jo s seboj! Mislim, da me je poslal sam Bog!«

Resnik se je jezen oziral po množici. Ljudje so se smejali njegovi zadregi in napeto čakali, kako se bo stvar razvila. Čutil je, da mora varovati dostojanstvo in da ne sme postati smešen.

»Ti si res blazna!« je viknil polglasno tik ob njej. »Ali ne vidiš, da je vse to brezumno?«

»Če je brezumno, je brezumno! Toda jaz jo hočem s seboj!« je spet trmasto poudarila Lina. V lice je vsa gorela od notranjega ognja in trdne odločnosti, da uveljavi svojo namero. Hotela je neke gotovosti. Da, čiste in jasne gotovosti. »Pelji se lepo sam, jaz se vrnem z Metko domov!«

Resnik je uvideval, da zgrda ne bo nič opravil. Dobro je poznal svojo razvajenko. In je vedel, da mu napravi hrup, če ji ne ugodí, da bo vse hitelo skupaj.

»No, če že hočeš to neumnost, pa jo imej!« se je nenadoma zasukal na peti in vzel kovčeg. »Pelji jo domov, drugo bomo že uredili!«

»Da, papa, drugo bomo uredili! Saj sem vedela, da si dober!« je dejala z žarečimi očmi od veselja in sreče. »Tudi doma bomo uredili!«

Tisti hip je vlak privozil na postajo. Lokomotiva je parkrat zasopla, sprevodniki so klicali postajo, vrata so se šumno odpirala. Slišali so se klici po postreščku, ropot prtljažnega vozička, plašni kriki žensk, ki so stopale v luže in blato. Na dežnikih se je odbijal dež, ljudje so vihali klobuke in hiteli k izhodu.

Bračun je pograbil svojo borno culo in hotel za Resnikom, ki je že koračil k vozu veš besen radi trme svoje hčerke.

»S tem vlakom moram!« je dejal invalid.

»In jaz s teboj!« je skočila Metka na noge.

»Ti pojdeš z menoj, Metka!« je dejala vsa iz sebe Lina. »Domov te popeljem!«

»Jaz pojdem samo z očetom!« je prijela Metka očeta za zdravo roko. »Midva morava ostati skupaj!«

»In če vzamem še njega s seboj?« je vprašala Lina, ki jo je vsa ta reč v hipu zmedla. »Oba pojdita, bomo že kako uredili!«

»Da, če pojdeva oba!« je dejala Metka.

Bračun je prikimal kakor otrok ter obstal naslonjen na ograjo. »Če naju gospodična vabi —« Položil je svojo culo na tla ter se domislil: »Toda takšen vendar ne morem k Vam!«

»Že dobro!« je odvrnila Lina. »Kar pojdimo! Vzemita svoje stvari in pojdimo!«

Pograbila je culo s tal, z drugo roko Metko in ju vedla proti izhodu.

»Pojdimo, vse bomo naredili!«

»In jaz sem prišel zastonj!« se je zavedel Koleča, ko so izginili skozi vrata. »Tudi prav. Pa naj gre!«

»Ali Vas ni ugriznila?« se mu je nekdo posmejal. »Mislim, da je to vendar nekaj!«

»Da, in me je ugriznila!« je kimal z glavo ter tiščal robec na krvavem vratu.

»Da se Vam še kaj ne zastrupi! Od zob se rado kaj zastrupi!« je resno trdil oni.

»Da se?« je preplašeno vprašal Koleča.

Dež se je zaganjal v gostih curkih, kakor da seje nevidna roka stekleno zrnje na kolodvor.

### III

Trojica ljudi se je spravljala v avto. Bračun je s težavo prestopil stopnice in neroden in v zadregi stal pred vozilom.

Metki je že dehnila spet kri v lice. Videlo se je, da prikriva tiho bolečino, a se je silila, da bi bila vesela. Roke so se ji nalahno tresle, ko je držala obrabljen dežnik nad očetom. Dež ji je udarjal v lice in na strehi vozila se je prašil kakor svetel dim. Po cesti so stale luže in vanje so pljuskale kaplje, da so se delali blatni mehurji. Ljudje so osupli stali na vhodu ter strmeli v čudno trojico.

Debela gospa je s solzami v očeh razlagala, da je gospodična vzela otroka za svojega in da se to redko zgodi. »Kaj redko? To se vobče zgodi enkrat v desetih letih!«

Bila je ginjena, stopila k Lini in ji stisnila roko.

»To ste dobro naredili! Samo pazite. Takšni kaj zaneso v hišo ali pa odneso. Če bi se človek tega ne bal —«

»Bo že kako!« je odvrnila Lina ter sedala v voz. Vsa je še gorela od skrivnostne sile, ki ji je gnala kri v glavo. Čutila je, da si vsega ne more razložiti. Toda bila si je na jasnem, kaj prav za prav hoče. Da, ugotoviti in dognati! Da bo v gotovosti in je ne bo pekla vest. Vedela je, da se je zapletla v nenavadne in zagonetne stvari. Podzavestno jo je dražila misel, kakšen bo konec. Šele v vozu se je domislila, da še ne ve, kam bo z Bračunom.

»Bo že Bog dal!« se je nazadnje potolažila.

Bračuna je misel, da se bo peljal z avtom, prevzela kakor otroka. Nemirno je žuborel, tipal z levico oguljeni žametni sedež ter si ogledoval vse prav od blizu.

»Ali veš, Metka, kako sva sanjala? Da se peljeva v avtu in gledava, kako beže drevesa mimo naju. To je prijetno: švigajo mimo in se postavljajo pokoncu, kakor bi pozdravljala. Ljudje se rado vedno ozirajo za vozom, pa vidijo samo glave, samo glave in bingljajočo opico na linici. Saj ima bingljajočo opico, ali ne?« Ozrl se je nazaj in iskal lutko. »O, ta pa nima ničesar. Nesrečo odganja, pravijo, ta pa nima ničesar!«

»Nič ne bo nesreče!« ga je tolažila Metka, videč, kako se mu je razvleklo lice od nejasnega strahu. Deklica se je še vtapljala v pravkar prestano grozo in zdelo se ji je, da je ubežala nečemu strašnemu. »Daj, zatisni rajši oči in glej!« se je nenadoma domislila.

Invalidu se je lice nabralo v blažen smehljaj.

»Da«, je mižal, »da! Vidim zlate gore in zelene reke in vlak v dolini!«

»Le glej! Ali vidiš sonce? Ne glej v sonce!« ga je svarila hčerka.

»V soncu vidim svetle kolobarje in v svetlih kolobarjih — kaj vidim v svetlih kolobarjih, Metka?«

»Obraz!« je dejala Metka. Videlo se ji je, da ponavlja staro igro.

»Obraz. Ali ga poznaš, Metka?«

»Poznam! To je obraz moje umrle mamice!«

»Da, to je obraz tvoje umrle mamice!« je zamolklo pristavil Bračun. »Ali se še ne peljemo?« je vprašal, kakor bi hotel pogovor spraviti v drugi tir.

»Popravlja nekaj!« je dejala Lina ter pokazala na šoferja. Vprašanje jo je iztrgalo iz zamišljenosti in pozornosti, s katero je gledala bridko igro deklice z očetom. Invalid je namreč trdo mižal, dočim je deklica vanj upirala svoje sinje oči, kakor bi mati uspa vala svojega otroka. Videlo se je, da uživa pri svojih prikaznih le oče in da se deklici črta pri tem neznosna boleost okoli usten.

»Vidite,« je veselo dejal Bračun, »vidite, gospodična. Tako se pogovarjava in nama je potem zmerom laže pri srcu. Tudi po poti domov sva se pogovarjala. O, to ni kratka vožnja. Iz Vestfalije k nam! Če nama je bilo dolgčas, sva se pogovarjala!«

Šofer je bil prižgal motor in sedel h krmilu. Avto se je začel premikati.

»Vidite, vse zna lepo povedati!« se je zaupljivo obrnil Bračun k Lini. »Kako naj se midva ločiva? Midva ne moreva narazen. Midva spadava skupaj, četudi nisva doma v isti občini. Gospodična, Vi še ne veste, da midva nisva doma v isti občini! In naju so hoteli ločiti!«

Mežikal je z očesom in si brisal solzo, ki mu je od tople ginjenosti polzela po licu.

»Ali je Metka materi kaj podobna?« je nenadoma vprašala Lina, kakor da bi iskala nekaj v daljavi, ter jima ni pogledala v obraz.

»Da, zelo podobna!« je prikimala Metka. »Prav takšna bom, ko zrastem!«

»Da, da, vse veš!« je kimal. »Pokaži sliko gospodični!«

Lina je pozorno gledala sliko.

»In ta obraz gledata v svetlih kolobarjih?« je počasi in s poudarkom vprašala po premolku.

»Da, obraz moje matere.«

»In je umrla?«

»Da, umrla je!« je potrdil Bračun. Obraz se mu je blede zategnil in roka krčevito oprijela palice. »Umrta je.«

Voz se je rahlo zadržal in ustavil. Stali so pred visoko vilo v predmestju. Lina je odprla vrtna vrata in pomagala Bračunu iz voza.

»Tja pojdiva, pod verando!« jima je velela in iskala denar za šoferja, ki je naglo postavil še culo pod streho. Stekla je par stopnic k vratom ter pozvonila.

»Kje je gospa?« je v isti sapi vprašala hišno, ki je prišla odpirat. »Reci, da imamo goste!«

Pomagali sta Bračunu po stopnicah. Lina ju je vedla v sprejemnico.

»Oh, takšna ne moreva notri! Kakšna bo soba!« se je branil Bračun.

»Tu počakajta!« je dejala. »Lačna sta že!«

Bračun je začudeno zrl razkošno sprejemnico. »Žamet, žamet!« je gladil plišasti stol, na katerega je počasi sedel. »Glej, Metka, sam žamet!«

»Lepo, očka! Strašno lepo!« je kimala kakor otroku.

Takrat so se vrata odprla in vstopila je gospa. »Ah!« je pritajeno vzdihnila Metka ter plašno iskala očetovo lice. Ta se je bil sklonil za hip naprej, kakor bi odbijal nenadnega sovražnika. Zdelo se je, da išče opore in mu je roka spodletela na robu z mize. To je trajalo samo trenutek. In za tisti trenutek je tudi gospa obstala vsa zbegana ter iskala besed. Kakor bi padala, je zamahnil z roko ter stopila naprej. Metko je omamljala dišava, ki je vela iz njene obleke in v njenih malih možganih je bila kakor blazna nepričakovana in presenetljiva misel. Zdelo se ji je, da izgublja tla pod seboj. Strmela je s široko odprtimi očmi v gospo ter izkušala, da bi zganila ustnice. Bila je kakor ohromela, in ko se je zavedela, je videla, da tišči v desnici svoj levi mazinec.

»Dober dan!« je dejala gospa ter prijela deklico za roko. Iz glasu je zvenela negotovost in očitajoče vprašanje. Gledali sta si dva tri hipe v oči. Boječe in radovedno, nestrpno in polno bolne ljubezni in nejasnega gneva. V teh treh hipih je ležala cela večnost. Gospe so drhte ustnice in lovila je že vprašanje. Hotela je nekaj reči, nekaj storiti, kakor človek v spanju, ki ima težke sanje. Lovila je sapo in tiščala otrokovo roko v desnici. Videlo se je, da se

za njenim pogledom vihraje pode, vstajajo in padajo obupne in nejasne misli.

»Odgovori gospe! Zakaj ne odgovoriš gospe? se je zasukal Bračun na stolu. »Povej, da nisi tako pusta. Le povej, da si dobra z menoj.«

Njegove besede so pretrgale zamolklo tišino, kakor bi bil padel kamen v prepad. Gospa se je zavedela in spustila roko. Potegnila si je preko čela in prisiljeno nasmejala.

»Da si torej dobra?«

Metka se je hotela dvigniti, zakrilila je z rokami in klecnila. V obraz je bila bleda kakor stena, prsi so se ji burno dvigale od strašne srčne bolečine in razburjenja.

»Slabo mi je, očka!« je dahnila. »Daj mi roko, padla bom!«

Preden jo je mogel kdo ujeti, se je sesedla na preprogo.

Gospa se je pripognila nad njo ter jo dvignila na zofo.

»Le pusti jo!« je zašepetal Bračun ter se naslonil k njej. »Po vode ji pojdi!«

»Tega ne sme nikoli izvedeti moj mož. On ničesar ne ve. In kadar bo izvedel, bo strašno. Saj je že tako strašno. Od dneva v dan čakam, da izve. Zamolčala sem mu in zdaj sem obsojena. Trepetam. Lina je našla staro pismo in zdaj stika!« je sovražno šepetala gospa.

»Nikomur ne povem! Nisem te iskal jaz in ne bi bil prišel, če bi bil vedel!« je pridušeno šepetal, sklanjal se nad otrokom ter mu odpenjal obleko. »Nikomur ne povem!«

Resnikova je vzela iz omare ostro dišeče kapljice ter drgnila deklici sence, močila z njimi vato ter ji držala pod nosom.

»Da boš držal besedo!« mu je trdo dejala.

»Bom!« je prikimal z glavo.

Lina je tistikrat prinesla v sobo prigrizek in steklenico vina.

»Slabo ji je!« je dejala gospa. »Zdaj že prihaja k sebi.«

Metki se je počasi vrnila zavest. Kakor bi se bila prebudila iz spanja. Počasi in pozorno je šla z očmi po sobi od predmeta do predmeta, dokler se ji ni ustavil pogled na gospe. Bolno je stresla z glavo ter dejala proseče:

»Pojdiva odtod, očka, pojdiva odtod!«

»Ali ne ostaneš pri meni?« je vprašala Lina ter radovedno uprla svoj pogled v mačeho.

»Noče!«

»Ne morem!« je dehnila Metka. »Pojdiva, očka!« Vstala je ter prišla očeta pod pazduho. »S teboj pojdem in pri tebi ostanem!«

»Saj midva ne moreva narazen, midva morava ostati skupaj!«

»Prigriznita, da ne bosta lačna!« je dejala Lina presenečeno.

»Ne, očka! Kar pojdiva!« je silila Metka k vratom. »Jaz ne morem več biti tu!« je kriknila vsa iz sebe. »Mene tako strašno duši tu notri! Pojdiva, daj, pojdiva!«

»Če ne moreta ostati, ne moremo pomagati!« je ledeno dejala gospa. Govorila je trdo in zavestno, kakor se govori o neznanih ljudeh.

Lina je vsa v dvomu in nejasnosti majala z glavo ter ni mogla umeti nenadnega preokreta. Kakor ujeta ptička se je zdela, ki se je nekam zaletela in buta z glavo do krvi ob stene in omare. Nemir se je odražal v njenih plahih kretnjah in beseda je dobila čisto nov zvok. Lina, ki je bila v svojih sklepkih že na jasnem, je nenadoma tavalala spet v samih slutnjah.

»Kaj so se zgovorili z mačeho in zakaj je deklica omedlela? In zakaj sili zdaj iz hiše?

Hitela je, naročila šoferju voz, in ko se je vrnila, so stali vsi že na pragu. Bračun je vlekel za sabo svojo umazano in povaljano culo, Metka je z zamišljenim pogledom zrla v nevidne dalje, kakor bi zanjo svet ne obstajal več. Resnikova pa je dostojanstveno in v polni zavesti stala pri vratih. Niti z očmi ni trenila, da bi se bila kaj izdala. Lina je zaman prežala na vsako njeno kretnjo.

»Ali ste jima kaj dali?« je vprašala, ko sta izginila na cesti.

»Saj nista prosila!« je mrzlo igrala mačeha.

Bračun in hči sta se peljala v vlaku. V vagonu je smrdelo po potu delavcev in smrdljivih cigaretah, dasi so bila okna križem odprta. Motna luč je brlela in odskakovala pod stropom. Čulo se je enakomerno udarjanje koles ob tirnice. Bračun je tiščal culo pri sebi na klopi, mrko strmел v noč in v žareče iskre, ki so se kakor svetli biči gnale ob vlaku.

Metka je nemo slonela ob oknu. Nad mestom so viseli črni oblaki, ki jih je obsevala nevidna luč, hiše ob tiru so mežikale s svojimi zaspanimi okni. Tik ob železnici je metal čez polje jarko luč v širokem stožcu temen avto. Kakor da jo je zazebló, se je stresla ter si obrisala ustne.

»Glej, očka! Čemu molčiš?« se je oglasila.

»Gledam, iskre gledam!«

»Igrajva se rajši! Nikar ne bodi tako žalosten. Daj, zapri oči in sanjaj! Sanjajva, očka!«

Luč je nemirno utripala pod stropom in v njenem soju je bil videti njegov obraz preplašen in utrujen. Mežikal je in njegovo stekleno oko je odbijalo hladni blesk. Metka je poznala to trudno žalost in ta hladni blesk in srce se ji je krčilo v težkem spoznanju.

Bračun se je nasmehnil, zatisnil oči in poslušal v temi kakor iz dalje:

»Kaj ne, očka? Zdaj vidiš svetle kolobarje!«

»Vidim!« je pritrdil.

»In vidiš sij in vidiš —« glas ji je postal mehak in nežen in rahel drget je trepetal v besedi.

»Vidim, vidim,« je kimal.

»— sredi kolobarjev, sredi svetlih kolobarjev vidiš obraz. Kaj ne, očka? Znan, zlatoobrobljen obraz!«

Bračuna je streslo. Toliko prikrite bolečine in neizjokane žalosti je bilo v njenih besedah, da ga je zamrazilo. Odprl je oko in se ves preplašil. Videl je, da hčerka ne miži, temveč mu z bolno nestrpnostjo in obupno žalostjo zre v lice.

Vse se mu je zmedlo ob tem odkritju.

»Metka!« je pograbil za hčerkin roko. »Metka, ti moj otrok!« Čuden strah se mu je zarezal v lice. Kakor bi nesel svetinjo, ji je dvignil roko ter jo poljubil s krčevito drgetajočimi ustnicami.

»Nič se ne boj, očka!« mu je govorila, kakor da je uganila njegovo plaho misel. »Ne zapustim te. In če naju stokrat ločijo. Midva ne moreva narazen! Nič se ne boj, saj mamica je umrla! Da, čisto umrla!«

»In ti vse veš?« je plaho vprašal ter iskal njene prste.

»Vem, očka!« je planila v krčevit jok. »Vem, očka! Vse vem!« Bračun je z nepopisno grozo zrl vanjo.

Tiščala se je v kot in bridko ihtenje je stresalo njeno drobno telo. Dolgo zadrževani jok je z žgočo silo zahteval duška. Topli spomini in svetle sanje so rezali vanjo s svojim lažnim licem. Grizoča bol ji je rahljala živce in ji parala dušo s svojim strašnim spoznanjem. Polaščala se je je nejasna omotica, bolne misli so ji divjale po zbeganih možganih. Čutila se je tako majceno, tako drobceno majhno, in bilo ji je, kakor da jo nevidni valovi neso v skrivnostno grozne vrtnice.

Bračun je strmel vanjo ves zmeden in plašen, grizel si ustnice od nejasnega grozotnega strahu ter si ni vedel pomagati:

»Bog se usmili, Bog se usmili!«

Videlo se mu je, da s težavo zbira misli, ki so se mu zapletale v nerazrešljiv vrvež. Nenadoma se mu je lice zresnilo v smrtno grozo in hlad. Bledorumen kakor smrt je nekaj hipov strmel predse, nato mu je lice spreletel trpek smehljaj. Dvignil se je sunkoma, kakor da mora opraviti prevažno stvar, ter se omahovaje potiskal k vratom.

»Kaj, če je to? Če je to, če je to —« je rilo v njegovih mislih, ko je stopil k vratom in s palico dvignil zapah od zunaj. »Bog se me usmili! Na poti ne bom!« je dejal, kakor bi stopal iz voza.

Metka se je tisti hip zdrznila; bilo ji je, da je videla zunaj v megli bled, trpko se smehljajoč obraz.

Padlo je črno truplo in se zasukalo v svetlobi na nasipu. Vlak je čez čas zapiskal in ustavil. Kakor blazna je v dež in blato planila Metka. Noge so ji klecale, v lice so ji udarjale kaplje, v grlu so jo dušile neizjokane solze. Omahaovala je in padala ob železniškem tiru, strmela v temo in pridušeno klicala:

»Očka, očka, kje si? Saj midva ne moreva narazen!«

Vedno je še videla v noči sredi žarečih kolobarjev njegov trpko se smehljajoči obraz.